

IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

Dr. Bellák Gábor
művészettörténész
igazságügyi festményszakértő

SZAKVÉLEMÉNY

Walter Crane: Európa elrablása, 1881

olaj, vászon, 70,5 × 160,5 cm

jelezve balra lent: [Walter Crane monogramja = nagy „C” betűbe rajzolt darumadár képe, két oldalt „V”-„V” betűkkel – ld 1. sz. kép] AP 1881

Walter Crane (Liverpool, 1845 – London, 1915) az angol Arts and Crafts mozgalom egyik kiemelkedő képviselője. Az Arts and Crafts Movement nagyjából az 1880 és 1910 közötti években élte virágkorát, művészi tevékenységük legnagyobb eredménye a modern alkalmazott művészet, grafika, tipográfia, formatervezés megújítása volt. Hatásuk elsősorban Angliában, és az Egyesült Államokban volt jelentős, de a kontinentális Európában, illetve Magyarországon is sokakat inspiráltak. Walter Crane – angol kortársaitól eltérően – két nagy kiállítást is rendezett Budapesten, s 1900-ban személyesen is ellátogatott a magyar fővárosba. Az első nagy kiállítását 1895-ben rendezte meg a Múcsarnokban. A 125 műből álló kollekció jobbára rajzokat tartalmazott. Úttörő jelentőségűnek tekinthető az Iparművészeti Múzeumban megrendezett 1900-as kiállítása. A 607 művet felvonultató tárlaton festmények, rajzok, illusztrációk, falképtervek szerepeltek. *„A korabeli sajtó nyomán úgy tűnik, hogy a bemutatott műveknél nagyobb figyelmet kapott a mester személyes jelenléte, aki előadást tartott a lipótvárosi kaszinóban, cikket közölt a Magyar Iparművészet hasábjain, ellátogatott Pécsre, Szegedre és Erdélybe. Találkozott a hazai kulturális élet vezető személyiségeivel, írókkal, képzőművészekkel és politikusokkal.”* – írta Crane 1900-as budapesti látogatásáról Gonda Zsuzsa, egy 2001-es tanulmányában.¹

Ami a most vizsgált festményt illeti, ez a mű nem szerepelt Crane egyik budapesti kiállításán sem, a története azonban meglehetősen pontossággal nyomon követhető. A kép első ízben a londoni Grosvenor Gallery kiállításán szerepelt 1881-ben. Ezt követően a müncheni „Sezession” 1893 szeptemberi kiállításán volt látható, a katalógusban 104. szám alatt szereplő alkotás a katalógus megjegyzése szerint akkor „eladó” státuszban volt (2-3. sz. képek). Ebben az évben került a festmény a berlini Ernst Seeger gyűjteményébe, s maga Crane is megjegyzi, hogy az „Europa” című festménye a Seeger-gyűjteményben volt.² 1918 novemberében már Budapesten, az Ernst-Múzeum aukcióján szerepelt a mű, a 405. számon katalogizált festménynek a reprodukcióját is közölte a budapesti katalógus (4-6. sz. képek). A kép minden bizonnyal ekkor már véglegesen Budapesten maradt, s 1937. áprilisában ismét az Ernst-Múzeum árverésén találkozhatott vele a közönség (7-8. sz. képek). A katalógus 91. tételeként árverezett mű kikiáltási ára 1500 pengő volt, ami megfelelt az árverésen szereplő nagy nemzetközi nevek árainak.

A mű jelenlegi tulajdonosa szerint a festmény az 1940 körüli években került családjuk tulajdonába, ő maga gyermekkorától (1940-es évek) együtt élt a festménnyel. A kép az azóta eltelt évtizedekben soha kiállítva nem volt. 2008-ban a tulajdonos a Christie’s aukciósházon keresztül kívánta Londonban árverésre bocsátani a képet. A londoni cég szakértői a képet itt Budapesten megtekintették, sőt olyan grafikai tervekkel is készültek, melyek szerint a festmény az aukciós

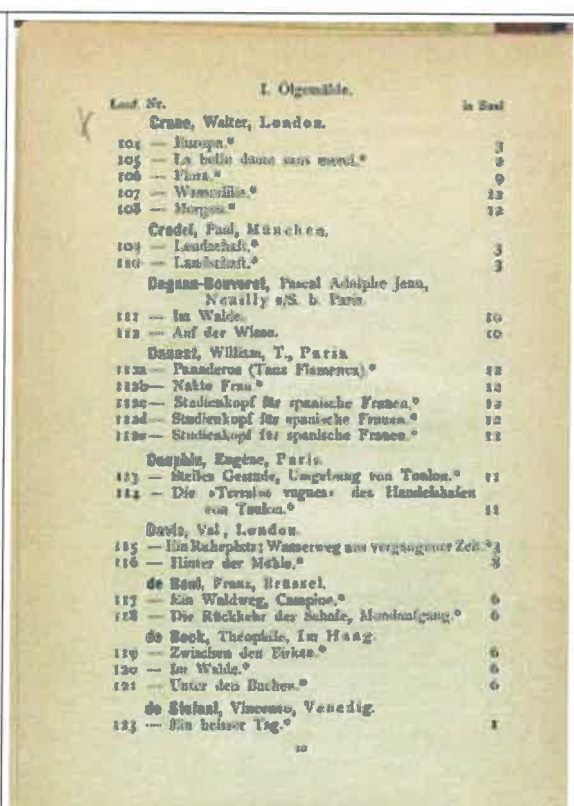
¹ Gonda Zsuzsa: Walter Crane's visit to Budapest in the context of museums' acquisitions. In: *Ars Decorativa. Az Iparművészeti Múzeum és a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum évkönyve*, 20. Budapest, 2001. 15-24.

² Id. 1. sz. jegyzet 15. sz. lábjegyzete

katalógus első címlapjára került volna, s egy látványterv is készült a mű elképzelt aukciós szerepléséről (9-10. számú képek). A festmény kiviteli engedélyezés céljából a Szépművészeti Múzeum szemlebizottsága elé került, s javaslatukra a képet ekkor, 2008. május 14-én a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal védetté nyilvánította.

2. kép – a müncheni Sezession kiállítási katalógusának címlapja

3. kép – a festmény a katalógus 104. tételeként

4-6. sz. képek – az Ernst-Múzeum 1918. novemberi aukciós katalógusának címlapja, a festményre vonatkozó bejegyzés és a kép reprodukciója

Szent-Benedek-érem, XVI. század Sz. B. KIRÁLY (MADARA) Vas, 112-116 mm, 112-116 mm	1000
Curzon, Anthony, (1794-1851) 78. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
79. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
80. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
81. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
82. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
83. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
84. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
85. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
86. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
87. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
88. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
89. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
90. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
91. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
92. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
93. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
94. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
95. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
96. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
97. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
98. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
99. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000
100. THE CURZON FAMILY (MADARA) Képzőművészet	1000

7-8. sz. képek – az Ernst-Múzeum 1937-es katalógusának címlapja, s a festményre vonatkozó bejegyzés (kat. sz. 91.)

9-10. képek – látványtervek a kép 2008-as árveréséhez

Ekkor, a Christie's szakembereinek 2008-as szemléje során történt meg először a festmény értékbecslése is. A Christie's szakértői a képet 400.000 – 600.000 angol fontos becstérteken regisztrálták, s ez jelent volna meg a katalógusban is. Ez a 12 évvel ezelőtti értékbecslés jó kiindulópontul szolgál a festmény mai értékének felbecsüléséhez is. Érdekes azonban figyelembe venni más szempontokat is: a nemzetközi műkereskedelemben az eddig legdrágábban eladott Walter Crane mű, a *Perszephoné* 2002. júniusában, a Christie's londoni árverésén érte el a mintegy 600 ezer

eurós rekordárat (jutalékkal együtt kb. 660 ezer eurót) úgy, hogy a mű akkori becsértékének felső határát mintegy 930 ezer euróban jelölték meg. 2002 óta ehhez fogható jelentőségű és méretű Crane-mű nem jelent meg a nemzetközi műkereskedelemben. Nyilván ez is befolyásolhatta a kép iránti fokozott érdeklődést 2008-ban. A festmény a 2008-as védetté nyilvánítása miatt nem hagyhatta el az országot, s így továbbra is megállapítható, hogy ez a festmény az utóbbi mintegy húsz év nemzetközi értelemben is legjelentősebb Crane-alkotása a műkereskedelmi kínálatban.

Crane magyarországi kapcsolatai miatt a Szépművészeti Múzeum is jelentős Crane-anyagot őriz, ám ezek többnyire grafikák, tervek, kisebb méretű festmények. A jelen képhez fogható méretű és fontosságú alkotás nincs a múzeum tulajdonában, sőt, a nemzetközi piacon sem tudtunk volna beszerezni hasonlót.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a kép kiemelkedő művészi értékéhez a művész jelentőségéhez mért becsérték tartozik. A mai reális becsérték megállapításánál figyelembe vettem Crane korábbi nemzetközi árait (660 ezer euró), Crane műveinek korábbi becsértékét (930 ezer euró), az angol aukciós ház 2008-as értékbecslését (400-600 ezer angol font), valamint azt a tényt, hogy Crane a magyar muzeológiába, a magyar gyűjtéstörténetbe legmélyebben beágyazott angol művész, s hogy **ehhez fogható alkotás az elmúlt évtizedekben nem fordult elő sem a hazai, sem a nemzetközi műkereskedelemben.** Tekintetbe vettem azt is, hogy az elmúlt 10-20 év áraihoz és becsléseihez képest a mai becsértéket valamivel magasabban kell megjelölnünk. A fentiek alapján a **mű mai becsértékét a 240 és 290 millió magyar forint közötti sávban határozom meg.**

Budapest, 2020. augusztus 28.

Dr. Bellák Gábor
művészettörténész
igazságügyi
festményszakértő
g.bellaga@gmail.com
0 6 3 0 4 1 2 0 9 3 2